

Warszawa, dnia 27 grudnia 2018 r.

Poz. 2410

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA ZDROWIA¹⁾**

z dnia 15 grudnia 2018 r.

w sprawie funkcjonowania podmiotów leczniczych sprawujących opiekę nad uzależnionymi od alkoholu

Na podstawie art. 22 ust. 3 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2137 i 2244) zarządza się, co następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) organizację, kwalifikacje personelu, sposób funkcjonowania i rodzaje podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu;
- 2) sposób współdziałania podmiotów leczniczych, o których mowa w pkt 1, z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi w zakresie sprawowania opieki nad uzależnionymi od alkoholu.

§ 2. Podmioty lecznicze wykonujące świadczenia stacjonarne i całodobowe oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu realizują:

- 1) działania diagnostyczne w zakresie diagnozy nozologicznej i problemowej;
- 2) programy korekcyjne dla osób spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie lub używających substancji psychoaktywnych oraz osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 3) programy psychoterapii uzależnień;
- 4) programy psychoterapii zaburzeń funkcjonowania członków rodziny, które wynikają ze spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych przez osoby bliskie, zwane dalej „programami psychoterapii członków rodzin”;
- 5) indywidualne świadczenia zapobiegawczo-lecznicze dla osób spożywających alkohol szkodliwie oraz uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin;
- 6) indywidualne świadczenia rehabilitacyjne dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin;
- 7) działania konsultacyjno-edukacyjne dla członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu.

§ 3. 1. Działania diagnostyczne, o których mowa w § 2 pkt 1, polegają na:

- 1) rozpoznaniu zaburzeń psychicznych i zaburzeń zachowania wynikających ze spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych, rozpoznaniu zaburzeń nawyków i popędów oraz zaburzeń występujących u członków rodziny w następstwie spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych lub zaburzeń nawyków i popędów u osób bliskich;
- 2) rozpoznaniu niezbędnych do skonstruowania planu terapii aktualnych problemów pacjenta, a także przyczyn i mechanizmów będących ich podłożem.

¹⁾ Minister Zdrowia kieruje działem administracji rządowej – zdrowie, na podstawie § 1 ust. 2 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 10 stycznia 2018 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Zdrowia (Dz. U. poz. 95).

2. Programy korekcyjne, o których mowa w § 2 pkt 2, obejmują indywidualne lub grupowe oddziaływania psychologiczne zmierzające do ograniczenia spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych u osób nieuzależnionych lub do ograniczenia szkód wynikających z zachowań impulsywnych u osób z zaburzeniami nawyków i popędów.

3. Programy psychoterapii uzależnień, o których mowa w § 2 pkt 3, obejmują indywidualne i grupowe oddziaływania psychologiczne ukierunkowane na poprawę stanu psychofizycznego i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od alkoholu przez redukcję objawów i mechanizmów uzależnień oraz uczenie umiejętności potrzebnych do podtrzymania pozytywnej zmiany.

4. Programy psychoterapii członków rodzin obejmują oddziaływania psychologiczne ukierunkowane na usunięcie lub złagodzenie zaburzeń powstałych w wyniku przewlekłego stresu u członków rodziny, spowodowanego spożywaniem alkoholu lub używaniem innych substancji psychoaktywnych przez osobę bliską.

5. Indywidualne świadczenia zapobiegawczo-lecznicze, o których mowa w § 2 pkt 5, obejmują:

- 1) leczenie stanów występujących w przebiegu uzależnienia od alkoholu, w szczególności leczenie alkoholowych zespołów abstynencyjnych;
- 2) leczenie szkód zdrowotnych spowodowanych spożywaniem alkoholu u osób przystępujących do psychoterapii uzależnienia od alkoholu;
- 3) psychofarmakoterapię ułatwiającą osiągnięcie celów terapii uzależnienia od alkoholu;
- 4) psychofarmakoterapię współwystępujących zaburzeń psychicznych.

6. Indywidualne świadczenia rehabilitacyjne, o których mowa w § 2 pkt 6, obejmują oddziaływania psychospołeczne i pomocnicze medyczne, ukierunkowane na przywrócenie zdolności funkcjonowania społecznego osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin.

7. Działania konsultacyjno-edukacyjne, o których mowa w § 2 pkt 7, obejmują grupowe lub indywidualne poradnictwo ukierunkowane na zwiększenie rozumienia uzależnienia, problemów rodziny osób uzależnionych od alkoholu oraz poznanie ofert leczenia osób spożywających alkohol szkodliwie oraz uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin.

§ 4. 1. Podmioty lecznicze, o których mowa w § 2, prowadzą placówki leczenia uzależnienia od alkoholu, zwane dalej „placówkami”, którymi są:

- 1) poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia;
- 2) poradnia leczenia uzależnień;
- 3) całodobowy oddział albo stacjonarny ośrodek terapii uzależnienia od alkoholu;
- 4) całodobowy oddział albo stacjonarny ośrodek leczenia uzależnień;
- 5) dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu;
- 6) dzienny oddział leczenia uzależnień;
- 7) oddział albo ośrodek leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych;
- 8) hostel dla osób uzależnionych od alkoholu.

2. Placówki mogą działać jako ośrodek terapii uzależnienia od alkoholu, jeżeli zapewniają wykonywanie:

- 1) stacjonarnych i ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin albo
- 2) ambulatoryjnych świadczeń zdrowotnych dla osób uzależnionych od alkoholu i członków ich rodzin, a w skład ośrodka wchodzi:
 - a) dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu lub dzienny oddział leczenia uzależnień oraz
 - b) poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia lub poradnia leczenia uzależnień.

§ 5. Poradnia terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia oraz poradnia leczenia uzależnień wykonują następujące zadania:

- 1) diagnozowanie:
 - a) zaburzeń spowodowanych spożywaniem alkoholu lub używaniem innych substancji psychoaktywnych,
 - b) zaburzeń nawyków i popędów;

- 2) diagnozowanie zaburzeń występujących u członków rodzin osób:
 - a) spożywających alkohol lub używających innych substancji psychoaktywnych,
 - b) z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 3) realizację programów korekcyjnych dla osób:
 - a) spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie,
 - b) spożywających alkohol ryzykownie i szkodliwie oraz używających innych substancji psychoaktywnych,
 - c) z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 4) realizację programów psychoterapii dla:
 - a) osób uzależnionych od alkoholu,
 - b) osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - c) osób z zaburzeniami nawyków i popędów,
 - d) członków rodzin dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - e) członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 5) udzielanie indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych dla:
 - a) osób spożywających alkohol szkodliwie i uzależnionych od alkoholu,
 - b) osób spożywających alkohol szkodliwie i uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - c) osób z zaburzeniami nawyków i popędów,
 - d) członków rodzin dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - e) członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 6) prowadzenie działań konsultacyjno-edukacyjnych dla członków rodzin:
 - a) dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - b) osób z zaburzeniami nawyków i popędów.

§ 6. Całodobowy oddział albo stacjonarny ośrodek terapii uzależnienia od alkoholu oraz całodobowy oddział albo stacjonarny ośrodek leczenia uzależnień wykonują następujące zadania:

- 1) diagnozowanie:
 - a) zaburzeń spowodowanych spożywaniem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych,
 - b) zaburzeń nawyków i popędów;
- 2) realizację programów psychoterapii dla osób:
 - a) uzależnionych od alkoholu,
 - b) uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - c) z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 3) udzielanie indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych dla pozostających w programie terapii osób:
 - a) uzależnionych od alkoholu,
 - b) uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - c) z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 4) prowadzenie działań konsultacyjno-edukacyjnych dla członków rodzin:
 - a) dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - b) osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 5) przygotowanie pacjenta do kontynuowania terapii w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia lub poradni leczenia uzależnień.

§ 7. Dzienny oddział terapii uzależnienia od alkoholu oraz dzienny oddział leczenia uzależnień wykonują następujące zadania:

- 1) diagnozowanie:
 - a) zaburzeń spowodowanych spożywaniem alkoholu lub używaniem innych substancji psychoaktywnych,
 - b) zaburzeń nawyków i popędów;
- 2) diagnozowanie zaburzeń występujących u członków rodzin osób:
 - a) spożywających alkohol lub używających innych substancji psychoaktywnych,
 - b) z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 3) realizację programów psychoterapii dla:
 - a) osób uzależnionych od alkoholu,
 - b) osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - c) osób z zaburzeniami nawyków i popędów,
 - d) członków rodzin dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - e) członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 4) udzielanie indywidualnych świadczeń zapobiegawczo-leczniczych dla pozostających w programie terapii:
 - a) osób spożywających alkohol szkodliwie i uzależnionych od alkoholu,
 - b) osób uzależnionych od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych,
 - c) osób z zaburzeniami nawyków i popędów,
 - d) członków rodzin dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - e) członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 5) prowadzenie działań konsultacyjno-edukacyjnych dla członków rodzin:
 - a) dotkniętych następstwami spożywania alkoholu lub używania innych substancji psychoaktywnych,
 - b) członków rodzin osób z zaburzeniami nawyków i popędów;
- 6) przygotowanie pacjenta do kontynuowania terapii w poradni terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia lub poradni leczenia uzależnień.

§ 8. Oddział albo ośrodek leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych wykonuje następujące zadania:

- 1) diagnozowanie zaburzeń spowodowanych spożywaniem alkoholu lub używaniem innych substancji psychoaktywnych;
- 2) leczenie alkoholowego lub polekowego zespołu abstynencyjnego;
- 3) motywowanie pacjentów do podjęcia psychoterapii uzależnień.

§ 9. Hostel dla osób uzależnionych od alkoholu:

- 1) zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną;
- 2) realizuje program rehabilitacyjny nakierowany na zwiększenie społecznych kompetencji i samodzielne funkcjonowanie osób uzależnionych.

§ 10. 1. Placówkami, o których mowa w § 4 ust. 1 pkt 1–6 i 8, kieruje specjalista psychoterapii uzależnień posiadający co najmniej pięcioletni staż pracy w zakresie leczenia uzależnień.

2. Oddziałem albo ośrodkiem leczenia alkoholowych zespołów abstynencyjnych kieruje lekarz specjalista w dziedzinie:

- 1) psychiatrii lub
- 2) chorób wewnętrznych, lub
- 3) neurologii, lub

- 4) anesteziologii, lub
- 5) anesteziologii i reanimacji, lub
- 6) anesteziologii i intensywnej terapii.

§ 11. 1. Wojewódzki ośrodek terapii uzależnienia i współuzależnienia, o którym mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, zapewnia wykonanie świadczeń zdrowotnych, o których mowa w § 4 ust. 2.

2. Do zadań wojewódzkiego ośrodka terapii uzależnienia i współuzależnienia należy ponadto:

- 1) monitorowanie funkcjonowania placówek leczenia uzależnienia od alkoholu w zakresie dostępności świadczeń stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu na terenie województwa;
- 2) ocena jakości świadczeń stacjonarnych i całodobowych oraz ambulatoryjnych w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu udzielanych na terenie województwa oraz przygotowanie wniosków i zaleceń w tym zakresie, w tym dotyczących podjęcia doskonalenia zawodowego pracowników placówek;
- 3) opiniowanie wojewódzkich strategii i planów w zakresie zdrowia publicznego;
- 4) udzielanie konsultacji podmiotom leczniczym prowadzącym placówki oraz innym podmiotom zajmującym się rozwiązywaniem problemów alkoholowych;
- 5) prowadzenie działalności metodyczno-organizacyjnej w zakresie zbierania i opracowywania danych statystycznych dotyczących rozpowszechnienia uzależnienia od alkoholu i związanych z nim problemów oraz leczenia uzależnienia od alkoholu na terenie województwa, a także ocena tych danych;
- 6) inicjowanie i realizacja działań podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników merytorycznych zatrudnionych w placówkach, w tym organizowanie staży i szkoleń;
- 7) inicjowanie i prowadzenie działań podnoszących kompetencje zawodowe osób współdziałających z placówkami w realizacji zadań programowych;
- 8) współpraca z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz wojewódzkim konsultantem do spraw psychiatrii i wojewódzkim konsultantem do spraw psychologii klinicznej.

§ 12. 1. Psychoterapię uzależnienia od alkoholu i psychoterapię członków rodzin mogą prowadzić osoby posiadające certyfikat specjalisty psychoterapii uzależnień.

2. W udzielaniu świadczeń z zakresu psychoterapii uzależnienia od alkoholu i psychoterapii członków rodzin mogą uczestniczyć osoby posiadające certyfikat instruktora terapii uzależnień.

§ 13. 1. Podmioty lecznicze, o których mowa w § 2, współdziałają z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i z innymi z instytucjami publicznymi oraz organizacjami społecznymi w zakresie sprawowania opieki nad uzależnionymi od alkoholu przez:

- 1) informowanie o ofercie leczenia uzależnienia od alkoholu oraz ofercie leczenia członków rodzin osób uzależnionych od alkoholu;
- 2) udział w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych pracowników merytorycznych;
- 3) wskazywanie pacjentom innych podmiotów leczniczych ofert mogących bardziej odpowiadać ich potrzebom;
- 4) informowanie, we współpracy z właściwymi organami samorządu terytorialnego i ośrodkami pomocy społecznej, o możliwościach udzielenia osobie uzależnionej od alkoholu wsparcia niezbędnego do umożliwienia jej zaspokojenia podstawowych potrzeb życiowych, których własnym staraniem nie jest w stanie zaspokoić, a także o miejscu, w którym może ubiegać się o uzyskanie takiego wsparcia;
- 5) wspieranie inicjatyw instytucjonalnych i pozainstytucjonalnych podejmowanych na rzecz rozwiązywania problemów alkoholowych w środowiskach lokalnych.

2. W zakresie, o którym mowa w ust. 1, podmioty lecznicze, o których mowa w § 2, współdziałają w szczególności z:

- 1) podmiotami leczniczymi sprawującymi podstawową opiekę zdrowotną i opiekę psychiatryczną;
- 2) wojewódzkim ośrodkiem terapii uzależnienia i współuzależnienia;
- 3) organami samorządów terytorialnych w realizacji ustawowo określonych zadań własnych gmin, powiatów i województw;

- 4) środowiskami samopomocowymi, w szczególności ze wspólnotą Anonimowych Alkoholików i klubami abstynenta w zakresie środowiskowych oddziaływań wspierających abstynencję pacjentów;
- 5) ośrodkami pomocy społecznej właściwymi ze względu na miejsce zamieszkania lub stałego przebywania osoby uzależnionej od alkoholu;
- 6) organizacjami pozarządowymi w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych.

3. Podmioty lecznicze, o których mowa w § 2, współdziałają z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w zakresie wdrażania standardów i procedur terapeutycznych oraz podnoszenia kwalifikacji personelu udzielającego świadczeń medycznych, a także monitorowania efektów terapii.

§ 14. 1. Szkolenia w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień oraz szkolenia w zakresie instruktora terapii uzależnień rozpoczęte na podstawie programu szkolenia opracowanego przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i niezakończone przed dniem wejścia w życie niniejszego rozporządzenia są prowadzone na podstawie przepisów dotychczasowych, przy czym:

- 1) akredytacje udzielone na prowadzenie szkolenia w zakresie podstawowych umiejętności udzielania pomocy psychologicznej oraz nowoczesnych metod diagnozowania i terapii uzależnienia i psychoterapii członków rodzin oraz na prowadzenie stażu klinicznego zachowują ważność na okres, na jaki zostały wydane;
- 2) podmioty, których akredytacje na prowadzenie szkolenia w zakresie podstawowych umiejętności udzielania pomocy psychologicznej oraz nowoczesnych metod diagnozowania i terapii uzależnienia i psychoterapii członków rodzin oraz na prowadzenie stażu klinicznego wygasają w trakcie szkolenia, mogą na zasadach obowiązujących do dnia wejścia w życie niniejszego rozporządzenia uzyskać kolejną akredytację na okres nie dłuższy niż do dnia 31 grudnia 2023 r.;
- 3) osoby uprawnione do prowadzenia superwizji klinicznej do celów szkoleniowych na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują swoje uprawnienia;
- 4) Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wydaje, na podstawie przepisów dotychczasowych, zaświadczenia potwierdzające status uczestnictwa w szkoleniu, o którym mowa w ust. 1, stanowiące podstawę do uczestniczenia w udzielaniu świadczeń z zakresu psychoterapii uzależnienia od alkoholu i psychoterapii członków rodzin, ważne nie dłużej jednak niż do dnia 31 grudnia 2023 r.;
- 5) Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych przeprowadza egzaminy certyfikacyjne nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2024 r.

2. Osobom, które zdały egzamin certyfikacyjny, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wydaje certyfikaty specjalisty psychoterapii uzależnień oraz certyfikaty instruktora terapii uzależnień na podstawie przepisów dotychczasowych.

3. Zaświadczenia potwierdzające status uczestnictwa w szkoleniu w zakresie specjalisty psychoterapii uzależnień oraz programie szkolenia w zakresie instruktora terapii uzależnień wydane na podstawie przepisów dotychczasowych zachowują ważność przez okres, na jaki zostały wydane.

4. Certyfikaty specjalisty psychoterapii uzależnień oraz certyfikaty instruktora terapii uzależnień wydane przez Państwową Agencję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zachowują ważność.

5. Osoby posiadające zaświadczenia, o których mowa w ust. 1 pkt 4 i ust. 3, uczestniczą w udzielaniu świadczeń z zakresu psychoterapii uzależnienia od alkoholu i psychoterapii członków rodzin na zasadach dotychczasowych.

§ 16. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem 31 grudnia 2018 r.²⁾

Minister Zdrowia: *wz. J. Szczurek-Żelazko*

²⁾ Niniejsze rozporządzenie było poprzedzone rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 25 czerwca 2012 r. w sprawie organizacji, kwalifikacji personelu, sposobu funkcjonowania i rodzajów podmiotów leczniczych wykonujących świadczenia stacjonarne i całonocne oraz ambulatoryjne w sprawowaniu opieki nad uzależnionymi od alkoholu oraz sposobu współdziałania w tym zakresie z instytucjami publicznymi i organizacjami społecznymi (Dz. U. poz. 734), które traci moc z dniem 31 grudnia 2018 r. na podstawie art. 10 pkt 2 ustawy z dnia 24 listopada 2017 r. o zmianie ustawy o ochronie zdrowia psychicznego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 2439).